

UREDNIŠTVO IN UPRAVA
Videm - via San Daniele, 88
Tel. 53263 - Poštni predal 186
Glavni in odgovorni urednik
VOJMIK TEDOLDI
Tiskarna T. Marioni - Videm

MATAJUR

GLASILO SLOVENCEV V VIDEFSKI POKRAJINI

N A R O Č N I N A :
Za Italijo: polletna 600 lir -
letna 1000 lir - Za inozemstvo:
polletna 800 lir - letna 1500 lir
Oglasi po dogovoru.
Posamezna številka 50 lir

Leto XVIII - N. 5 (364)

Udine, 15. marka 1967

Izhaja vsakih 15 dni

V RABELJSKEM RUDNIKU V KANALSKI DOLINI

Zasulo dva rudarja

Bogumila Kavsa iz Rabeljna ubilo na licu mesta, Marčela Beligoja iz Pedrože nad Fojdo rešili smrti po 17 urah - Nesreče v tem rudniku so zelo pogoste - Protestna stavka rudarjev

Pretekli ponedeljek je bil za prebivalce Rabelja črn dan. Okoli 19. ure so zaslišali strašen pok in začutili potresni sunek, ki je do dna duše pretresel posebno one, ki imajo svojega človeka v rudniku in vedo koliko človeških žrtev je že terjel prav ob takih sunkih. Takoj se je zvedelo, da je prišlo v rudniku do eksplozije in tudi ugotovili so takoj, da manjkata dva rudarja: 32 letni Bogumil Kavs, po ro-

du iz Bovca in stanujoč z družino v Rabelju in 52 letni Marčel Beligoj iz Pedrože nad Fojdo. Reševalne skupine so se takoj lotile dela, da bi rešile rudarja, ki sta delala ob trenutku eksplozije kakih 200 metrov globoko v podzemlju. Reševanje je bilo zelo naporno in dolgo, kajti rov je zasulo kakih 600 ton peska in kamenja. Beligoja so po 17 urnem naporu končno našli živega in nepoškodovanega, dočim so dobili

Kavs šele drugi večer, a na žalost mrtvega. Zelo verjetno je, da je bil Kavs takoj mrtev, ko se je nanj usula masa zemlje.

Kavs in Beligoj sta delala v istem rovu kakih deset metrov narazen eden od drugega. Vrtala sta skalo s pnevmatičnim kladivom in vanjo zabijala debele žebelje, da bi strop bolje vzdržal. Kar naenkrat je močno eksplodiralo in ugasnila je luč. Beligoja je vrglo več metrov naprej proti steni, Kavs pa verjetno takoj zasulo in ubilo, ker ni nihče slišal njegovih klicov na pomoč ali kakšno drugo znamenje. Beligoj, ki je obležal ves prestrašen vzrak, je še dolgo slišal kako so pokale nad njim skale in se je bal, da bo še enkrat eksplodiralo. Smrti sta ušla še dva druga rudarja, ki sta delala v sosednjem rovu: 48 letni Giuseppe Guerra iz Humina in 23 letni Sergio Zanchiello iz Rabelja. Prvega je skala zadela v nogo in ga vrglo v nasprotno smer, kjer je bil Beligoj, nekoliko naprej je bil pa Zanchiello, ki je ostal popolnoma nepoškodovan, le pretresen od strahu.

Rabeljski rudniki kjer kopljejo svinčeno in cinkovo rudo, so zelo stari, saj so jih izkoriščali že v srednjem veku in so prišli pod Italijo šele 1919. leta. Važnost so do-

bili pravzaprav šele pod habsburškim imperijem, ko so postavili v Podkloštru (Arnoldstein) topilnico svinca. Leta 1933 je prevzela rudnik za 30 let «Società mineraria del Predil» in leta 1963 je prišel pod upravo AMMI. Sedaj je tu zaposlenih okoli 700 ljudi, od katerih kakih 70 prihaja iz Bovškega po tunelu, ki poteka pod Rabeljskim jezerom.

Nesreče, in tudi smrtne niso redke, se tu dogajajo zelo pogosto. Pravijo, da je ta edini rudnik v Italiji, kjer prihaja do tako pogostih nesreč. V Evropi se menda samo na Češkem dogaja nekaj podobnega, kjer prihaja tudi dostikrat do eksplozij v rudniku. Tehniki si ne vedo razlage. Vsekakor so tudi rudniške naprave zelo stare, ki tudi pripomorejo, da pride do smrtnih nesreč. Tudi tokrat, ob tej strašni nesreči, so rudarji stavkali v znak protesta, da bi končno že zboljšali varnostne naprave.

Pokojni Kavs je bil med rudarji splošno priljubljen. Znan je bil tudi med planinci, kjer se je odlikoval kot reševalec, saj je marsikateremu rešil življenje. Zapušča 28 letno ženo Ljudmilo Kravanja in dve triletni dvojčici. Njegovega pogreba se je udeležila ogromna množica ljudi, ki je zasula grob s številnim cvetjem in venci.

VAŽEN SESTANEK V VIDMU

Za uvedbo ukrepov v korist združništva

Nujno potrebno odobriti vsa osnovna pravila o združništvu da se uskladijo gospodarske dejavnosti - Sestanka so se udeležili združniki iz Vidma, Gorice, Trsta in Pordenona

Vodstva združnih zvez iz Vidma Gorice, Trsta in Pordenona so imela prejšnji teden sestanek na sedežu deželne odbora za združništvo v Vidmu, na katerem so proučili sedanjí položaj deželne združništva glede na gospodarski položaj in na važne pobude raznih deželnih ustanov ter v zvezi s pričakovano deželno zakonodajo o združnih problemih.

Deželni odbor je nato povzel delovne smernice, ki so jih nakazali na tem sestanku po obširni debati, katere so se udeležili združniki: Poletto, Orsetti, Giacometti, Manfredini, Ferrante, Chiappino, Sorini in Tonizzo.

Ob tej priliki so ugotovili, da pomeni ustanova za razvoj kmetijstva, deželnih zakonov za ureditev povzanih ukrepov za vrtnarstvo, izdaja ja deželnih zakonov za ureditev potrošnje, napovedani ukrepi za razvoj socialne gradnje in drugi deželni ukrepi začetek izvajanja deželne gospodarskega načrtovanja.

Zato je tembolj potrebno tudi odobriti osnovna pravila o združništvu, da se primerno uskladijo gospodarske dejavnosti tega področja. Ukrepe v tem smislu zahtevajo ne samo združniki, ampak javno mnenje na splošno.

Deželni odbor za združništvo je poudaril ob tej priliki tudi potrebo, da se organizira vrsta sestankov in

razprav z drugimi združnimi organi in skupinami ter s predstavniki deželne uprave, da se pripravijo osnutki ustreznih deželnih zakonov in odlokov v korist združništva in za razvoj njegove dejavnosti.

Pokrajinski kongres A.N.P.I.

Kot moralna ustanova in kot predvidevajo določila statuta je bil sklican za nedeljo 2. aprila t.l. IX. pokrajinski kongres A.N.P.I. (Zveze italijanskih partizanov).

Ta izredno važen shod furlanskega odporniškega gibanja se bo vršil v veliki dvorani inštituta «Manzoni» na trgu Garibaldi v Vidmu.

Po proslavi dvajsetletnice odporniškega gibanja in republike se bo na pobudo A.N.P.I., ki pridobiva pri furlanskem ljudstvu vedno večji ugled in naklonjenost, razpravljala sledeči dnevi red:

«Za utrditev demokratičnih idealov odporniškega gibanja in ustave, za napredno Furlanijo, ki je predstražo za mir na tromeji v Evropi, ki se je osvobodila nacizma in vojne».

Na to važen kongres so vabljeni vsi vpisani in prijatelji odporniškega gibanja.

Množica ljudi pred vhodom v Rabeljski rudnik nestrpno čaka, da bi izvedeli kaj več o strašni nesreči, do katere je prišlo zaradi eksplozije v rovu

Na sliki vidimo obupano mater in očeta pokojnega Bogumila Kavsa, katerega je zasul v rudniku plaz kamenja kakih 200 metrov globoko pod zemljo

Marcel Beligoj iz Pedrože nad Fojdo je za las ušel smrti. Na sliki ga vidimo skupaj s prijatelji takoj ko so ga spravili na svetlo reševalne skupine

Vstajenje

Velika noč ni samo in zgolj cerkveni praznik, je namreč še marsikaj več. To je predvsem in tudi družinski praznik, nekaj Božiču ali Novemu letu podobnega, hkrati pa je tudi praznik dokončne zmage pomladi nad zimo.

Zato naj ne bo letošnja Velika noč samo v znamenju Kristusovega vstajenja, temveč predvsem v znamenju novih obiskov beneških domačinov iz tujine, saj bodo na ta praznik zagotovo prišli domov še tisti, ki jih naše oko ni uzrlo v družinskem krogu med božičnimi in novoletnimi prazniki. In v tem smislu toplo pozdravljamo za velikonočne praznike v naši sredini še tiste beneške emigrante, ki jim kruh reže tujina, a jih domovina, domačija vedno tako rada sprejema v svoje naročje, pa četudi samo za nekaj dni ali nekaj ur.

Zap'sali smo že, da je Velika noč tudi dokončna zmaga pomladi nad zimo, je praznik vstajenja in novega rojstva vsega: nastlin, gozdov, polj in tudi ljudi. V tem smislu pozdravimo Veliko noč kot resničen praznik pomladi, kot začetek svetlobe in toplote, kot zmagovalje luči nad temo. Naj bo torej letošnja Velika noč zmagovalje in praznik svetlobe in radosti.

Ce je Velika noč dalje praznik Kristusovega vstajenja, vzemimo to le kot simbol vstajenja mladega, novega življenja in kot zmago tega življenja nad smrtjo. In prav zato v tem zmagovalju življenja nad smrtjo pomislimo ob tem prazniku tudi na to, da žal, na vsej zemeljski krogli, še vedno ne zmaga povsod življenje nad smrtjo. So ljudstva in dežele na svetu, kjer kljub prazniku vstajenja, gospoduje smrt in se noče in še noče zavedati, da je zapisana prav smrti sami, saj ob Veliki noči lahko mirno zapišemo, da verjemo v življenje in luč, ker je Velika noč prav praznik tega, kar je najdragocenejšega na tem svetu, praznik človekovega vstajenja in vstajenja narave, njunega vsakoletnega in novega rojstva.

Ni lahko pisati uvodnikov ob takšnih praznikih kot je to Velika noč. Toda to pot smo ga napisali z veseljem in radostjo zato, ker vemo, da se bodo številni emigranti iz Benečije vrnili na svoje domove in v vsej pomladanski lepoti pozdravili svoj košček prelepe domače deželice, ki jim, kljub svoji revnosti, vendar ne odreka tistega, kar daje sleherna mati — topel, dobrodejen in lep sprejem ter čudovito počutje v njenem naročju. Zato naj bo letošnja Velika noč ne samo praznik vstajenja in zmage luči nad temo, temveč tudi praznik vrnitve beneških Slovencev za trenutek ali dva pod rodni krov domov.

FOJDA

Najstarejša mamica Beneške Slovenije na pragu stoletja

Pretekli mesec je praznovala svoj 99. rojstni dan Cenčič Marija iz Raščah pri Fojdi, ki je najstarejša žena Beneške Slovenije in morda tudi cele Furlanije. Rodila se je 24. februarja leta

99 letna Cenčič Marija

1868 v Robediščih, ki so bile takrat pod Avstrijo. Poročila se je v Čenebodu z Antonom Trankonjo, ko ji je bilo 25 let. Ni se hotela poročiti v domači fari in zato je pobegnila z doma in se poročila v Fojdi.

Naša stara mamica je bila vse svoje življenje jako delavna žena. Rodila je devet otrok, dva fanta in sedem deklet, od katerih so še štiri žive. Do leta 1920 so živeli v Čeneboli, kjer ni bilo njihovo življenje nič kaj rožnato, ker

TAVORJANA

Občinska bilanca izenačena

Pred dnevi je občinski svet v Tavorjani sprejel proračun za tekoče leto. Kot v mnogih občinah tudi v Tavorjani predvidevajo toliko dohodkov kot izdatkov. Izdatki znašajo 101 milijonov 959 tisoč lir in so razdeljeni tako-le: 45 milijonov 728 tisoč lir za obvezne in neobvezne stroške; 50 milijonov 200 tisoč lir kapitalna vloga; en milijon 531 tisoč lir za povrnitev kreditov; 4 milijone 500 tisoč za posebno računovodstvo.

Izvedli bodo sledeča javna dela: ureditev šolskega poslopja v Prestintu (6 milijonov lir), ureditev šolskih prostorov v Mažerolah (en milijon lir), gradnja novega športnega igrišča (5 milijonov lir), gradnja novega vodovoda v Prestintu (10.400.000 lir) in onega v Calignanu (5 milijonov lir), gradnja mostičkov preko hudournikov in potokov (4.600.000 lir), kanalizacija v Tavorjani (8 milijonov lir), ureditev poljskih poti (10 milijonov lir), ureditev zdravniškega ambulatorija in druga manjša dela (1.991.000 lir).

Občinski svet je ob koncu zasedanja imenoval tudi revizorje računov za leto 1966 in člane, ki bodo v odboru ONMI (Opera nazio-

je Anton Trakonja moral v vojko. Življenje se je nekoliko izboljšalo, ko so se preselili v dolino in je mož dobil službo mežnarja v domači cerkvi. Cenčičeva je postala vdova leta 1955, ko je bilo možu 88 let.

Zanimivo je tudi to, da naša mamica, ko se je priselila v Raščah, ni znala ne furlanščine in ne italijanščine in zato je z vsemi govori le slovenski. Danes je v Raščaku le malo ljudi, ki znajo slovenski, ker se je vas pofurlanila.

Iz Nadiške doline

Razširili bodo strokovno šolo

Število učencev na strokovni šoli v Čedadu narašča iz leta v leto in zato jo bodo morali letos razširiti. Porušili bodo del stare zgradbe in zgradili večje in moderne lokale, kjer bodo risalnice. Stroški za to delo bodo znašali en milijon 600 tisoč lir.

Deželni prispevek za športno igrišče

Deželni organi so te dni nakazali čedadski občini 450 tisoč lir prispevka za ograditev športnega igrišča «Martiri della libertà», to je 90 odstotkov na celotne stroške.

Za spomenik padlim

«Cassa di Risparmio» iz Vidma je nakazala 100 tisoč lir kot prispevek za dokončno izdelavo spomenika padlim.

Podbonesec

Mali obmejni promet skozi Stupco

Meseca februarja je bil skozi obmejni prehod v Stupci vsega skupaj 22.922 prehodov; potnikov druge narodnosti je bilo 1505. V istem času je avtobus, ki vozi iz

nale maternità infanzia) in sprejel sklepe ožjega odbora.

Hud gozdni požar v Prestintu

Iz še neznanih vzrokov je prišlo pretekli teden v okolici Prestinta do hudega gozdnega požara. Plameni so zajeli kar 6 hektarjev gozda, ki se razprostira po okoliških gričih. Ogenj se je naglo širil, ker je pihal veter in teren je bil suh. Na pomoč so poklicali gasilce iz Vidma, katerim je uspelo, da so zadušili plamene v štirih urah.

Gradnja novega vodovoda

Pred dnevi so dali na dražbo dela za gradnjo novega vodovoda, ki bo dajal pitno vodo Prestintu. Stroški za to javno delo bodo znašali 10 milijonov in 400 tisoč lir, za kar bo dala svoj prispevek dežela.

Položili temeljni kamen za kanoniko

Pretekli teden so položili v Prestintu temeljni kamen za novo kanoniko, kjer bodo tudi rekreacijski prostori za mladino. To delo bo stalo okoli 11 milijonov lir.

Poškodoval si je roko

Mehanik Luciano Bortolo iz Tavorjane si je pri delu v delavnici močno poškodoval desno roko in se bo zato moral zdraviti 15 dni.

Ob njenem 99. rojstnem dnevu so se zbrali v Raščahu vsi njeni sorodniki in veselo praznovali ta dogodek. Čestitkam se pridružujemo tudi mi in ji želimo, da bi v veselju in zdravju pričakala tudi stoto leto in potem še mnogo let.

Ojačili bodo vodovod

Te zadnje čase daje občinski vodovod izredno malo pitne vode in zato je občina sklenila, da bo dala ojačiti. Stroški za ta dela, kot predvideva načrt, bodo znašali več kot 7 milijonov lir. Sedaj bodo seveda zaposlili za deželni prispevek, ki znaša 90 odstotkov na celotne stroške. Da so razpravljali o tem problemu, so se sestali pretekli teden župan Celledoni, prisednik za javna dela Grimaz, inž. Angeli in občinski tajnik geom. Argeo Zappetti.

Čedada v Tolmin prepeljal 1150 potnikov, v obratno smer pa 3300.

Sv. Peter Slovenov

Nagla smrt

Vse je zelo pretresla žalostna novica, da je umrl 44 letni mehanik Renzo Franceschinis iz Špetra. V jutranjih urah, ko je bil še doma, mu je nenadoma postalo slabo in njegovi domači so takoj poskrbeli za njegov prevoz v čedadsko bolnico, kamor pa na žalost ni prišel več živ, ker je med potjo izdihnil. Zdravniki so ugotovili, da ga je zadela srčna paraliza.

Za športno igrišče

Za ograditev športnega igrišča v Špetru je dežela nakazala 660 tisoč lir prispevka. Z deli bodo pričeli v kratkem.

Sv. Lenart

Javna razsvetljava

Skoraj po enem letu čakanja je končno le zasvetila nova električna luč v Sv. Lenartu, Škrutovem in Mersi. Sedaj pripravljajo, da se bo električni tok razširil na vso mrežo.

Nesrečen padec na ledu

V bolnico so morali peljati 40 letno Ines Colodet poročena Podreka iz Jagneda, ker je padla po ledeni stezi, ko je nesla v hlev vodo za napajanje. Pri padcu si je zlomila več reber in zato so zdravniki izjavili, da se bo morala zdraviti dlje časa.

Demografsko gibanje v Gorenjem Trbilju

V lanskem letu so nas za večno zapustili: Drecogna Valentin - Lazar, Bergnach Anton - Bridič Dolenj in Chiabai Giovanni - Zabaj Dolenj; rodili so se: Chiabai Lucia - Pissin, Qualizza Luciano - Ruonk Dolenj, Qualizza Silvana - Uagredis in Qualizza Germano - Blasič; poročili pa so se: Dugaro Mario - Srguorju s Štulín Albino iz Zebaja na vrtu.

Grmek

Državni prispevek za javna dela

Domačini so z velikim zadovoljstvom sprejeli veselo novico, da je država nakazala dreški in grmeški občini tri milijone lir nakazila kot prispevek za izvedbo javnih del, posebno za ureditev cest, ki so bile močno poškodovane pri zadnjih povodnjah.

Nesreča ne počiva

Najmanj dva tedna se bo moral zdraviti 20 letni Gianfranco Chiabai iz Doline pri Grmeku, ker se je močno urezal z neko šipo v desno roko.

IZ IDRIJSKE DOLINE

Iz občinske seje

Pretekli teden se je sestal občinski svet, kateremu je predsedoval župan Bruno Bernardo, da so razpravljali o nekaterih nujnih problemih. V prvi vrsti so govorili o prispevku, ki ga bodo prosili pri deželnih organih, da bodo izvedli sledeča javna dela: ureditev občinskega sedeža, ojačenje javne razsvetljave, sistemacija občinske ceste, ki vodi od razpotja pri Podrskiji do razpotja pri Salamantih in del ceste od čedadske meje do Čale pri Stari gori.

Nazadnje so občinski svetovalci imenovali tudi svojega zastopnika v upravnem svetu šolskega patronata in sestavili lokalni odbor ONMI (opera nazionale maternità infanzia). Kot zastopnik občine v šolskem patronatu je Remigio Laghi, v odboru ONMI pa so: Gianpaolo Tinelli, Danilo Petrusa, Luciano Marinig, Renzo Luri in Silvani Pizzoni.

Smrtna kosa

Dne 1. marca smo spremili k večnemu počitku gospo Marijo Venica vdovo Floreancig iz Stare gore. Ranjka je bila zelo poznana po vsej okolici, ker je bila izredno dobrega srca in ugledna žena in zato jo bodo vaščani ohranili v trajnem spominu. Zapušča v veliki žalosti hčer in vnuke.

Nesreča pri delu

Pred dnevi je 35 letni Pio Battisti iz Prapotnega pri delu na polju tako nesrečno padel na tla, da si je zlomil več reber. Morali so ga peljati v čedadsko bolnico, kjer so zdravniki izjavili, da bo ozdravil v približno enem mesecu.

Iz Rezjanske doline

Važen sestanek v Stolbici

Pred nedavnim se je vršil v Stolbici sestanek, katerega so se udeležili župan Pericle Beltrame, dva občinska odbornika in okoli 70 družinskih poglavarjev, da so razpravljali o problemih, ki bi jih bilo treba takoj rešiti. Med te probleme spadajo ceste, razsvetljava otroškega vrtca in osnovne šole, ojačenje vodovoda in gradnja nekaterih poljskih poti.

Župan je obljubil, da bo ukrenil vse potrebno, da bodo ti problemi rešeni vsaj v teku dveh let. Ljudje komaj čakajo, da bi jim res

kaj naredili, ker je ta dela zares potrebno izvesti.

Za cesto v Lišcece

Ljudje iz Liščec so z nadvse velikim veseljem sprejeli novico, da je deželni odbor sprejel sklep, da bo dal potreben prispevek za temeljito popravilo ceste, ki vodi iz Liščec proti Gozdu. Ta cesta je namreč v tako obupnem stanju, da ni mogoče več voziti po njej.

Iz Terske doline

Folklorna skupina nastopila v Veroni

Dne 17. marca bo folklorna skupina «Chino Ermacora» iz Čente nastopila v Veroni. Čez teden dni jo bo sprejela skupina narasla za nekaj elementov in tudi izvežbala se je dobro, zato je pričakovati lep uspeh.

Državni prispevek podpornemu društvu

Te dni je prišla na občino vest, da je država nakazala podpornemu društvu (ECA) pol milijona lir prispevka, ker se nahaja v zelo slabem finančnem položaju. V občinski občini je namreč dosti ubogih ljudi, katerim mora pomagati ta podpora ustanova.

Iz Krnatske doline

V Tipani pogorela avto in senik

Pretekli teden je prišlo v gorjem zaselku Tipane do zelo hudega požara, ki je uničil avtomobil Fiat 600 in senik, v skupni vrednosti okoli enega milijona lir. Ogenj se je razvil kmalu po polnoči, kakšne pol ure kasneje, ko je Bepo Vazzaz tam parkiral. Na srečo so ogenj kmalu opazili in ga s pomočjo gasilcev iz Vidma do jutra pogasili. Karabinjerji so uvedli preiskavo, da bi izvedeli, kako je prišlo do požara, ker izgleda, da je nekdo namenoma zažgal.

Sovodnje

Ureditev občinskih cest v sovojenjski občini

Pred dnevi so dali v zakup dela za ureditev občinskih cest in popravilo obcestnih zidov v sovojenjski občini. Stroški za to delo znašajo 7 milijonov lir. Škoda na cestah so povzročile hude ure pred dvema letoma. Dela je prevzelo neko gradbeno podjetje iz Čedadu.

Ko ga je minil strah, je Marcel Beligoy stopil v bližnjo gostilno in se povsobil prijatelji. Imel je mnogo povedati

Skupna izjava s sestanka izvršnih odborov Unione degli italiani dell'Istria e di Fiume in Slovenske kulturno gospodarske zveze

V dneh 18. in 19. februarja 1967 sta se v Gorici sestala izvršna odbora Unione degli italiani dell'Istria e di Fiume in Slovenske kulturno gospodarske zveze, da bi skupno proučili razmere, v katerih živita obe narodnostni skupini po sestanku, ki sta bila v Trstu 24. januarja 1965 in na Reki 20. junija 1965. Na sestanku so poleg posebnih ugotovitev, vsebovanih v točkah III. in IV., skupno poudarili sledeče:

Vzajemna posvetovanja ter periodični sestanki predstavnikov obeh zvez so koristni, ker se na njih izmenjavajo izkušnje in prispeva k spoznavanju manjšinskih vprašanj in potreb v izvenmanjšinskih krogih.

Razreševanje manjšinskih vprašanj je koristno za državo, v kateri manjšine živijo, ker nista mogoča niti demokratični razvoj niti notranja strnjnost tam, kjer se izvaja diskriminacija v škodo dela prebivalstva. Zgodovina je dokazala, da se prav zaradi narodnostne diskriminacije krepijo sile, ki težijo k uveljavljanju diskriminacije tudi znotraj lastnega naroda in države.

Golo sprejetje načel enakopravnosti narodnih manjšin ne more samo po sebi spremeniti razmer, v katerih neenakopravnost narodna manjšina živi. Brez primernih naporov, da se enakopravnost uresniči, ostane načelo zgolj deklaracija. Zaradi tega je narodna manjšina prisiljena k samoohranjanju in zato stalno terjati svoje pravice, ki so v bistvu zahteva po priznanju osnovnih pravic.

Cepav sodobna demokratična država ne bi smela podrežati ravnanja z narodnimi manjšinami zunanjepolitičnim odnosom, ni moč zanemarjati dejstva, da obojestransko sodelovanje in razumevanje ustvarjata ugodnejše pogoje za razreševanje vprašanj manjšin. Zato se obe narodnostni skupini trudita, da po svojih močeh prispevata k zblizavanju obeh držav, Italijan-ske republike in Socialistične federativne republike Jugoslavije. Tudi z vztrajnim po-navljanjem, da je treba zadovoljiti vse zahteve in potrebe manjšin, prispevata obe manjšini k ustvarjanju pogojev za me-njše in iskrenje sodelovanje med obojema državama, kajti nerešena manjšinska vprašanja so lahko resna ovira za večje zblizevanje.

Uresničenje gospodarske integracije in razširitev kulturnega sodelovanja med obojema državama krepi njune vezi in pogloblja medsebojno spoštovanje, kar se mora nujno odražati tudi v odnosu do narodnih manjšin.

Obe organizaciji ponovno poudarjata osnova načela, ki so bila sprejeta na prejšnjih srečanjih in dodajata še naslednje:

Lojalnost manjšine do države in njene ustave ureditve ne pomeni, da so se pripadniki manjšine odpovedali svoji narodnosti in da se je manjšina sprijaznila s postopnim izumiranjem.

V odnosu do pripadnikov narodne manjšine je treba uveljavljati pravice ne glede na to, ali jih zahteva ali ne.

Nedvomno spada med najnovejše pravice pripadnikov manjšin, da smejo uporabljati materin jezik v odnosu do javnih oblasti in da imajo pravico dobiti tudi odgovor v svojem jeziku. Sodobna pro-gresivna misel je šla mnogo dlje od te stopnje. Zavzema se za dvojezičnost, kjer je jezik manjšine popolnoma enako-praven z jezikom večine. In danes že na-stajajo nekatera jezikovna mešana dvoje-zična področja s tem, da se pripadniki obeh narodnosti v šoli obvezno uče oba jezika, ponekod celo v dvojezičnih šolah, in da je priznana enakopravnost jezikov na vseh področjih družbenega življenja.

Dvojezičnost se ne more zamisliti zgolj kot zadostitev formalnosti, temveč kot nemadostljivo sredstvo za uresničeva-nje narodne neenakopravnosti in jo je treba uveljavljati tako, da razlika v jezikih ne more biti nikoli povod za drugačno ravnanje. Resnična dvojezičnost se lahko uveljavi le iz skupnih naporov večine in manjšine, da se premesti tudi jezikovna pregrada, ki preprečuje bolj tesno zbliza-nje v vseh pogledih, torej tudi v kultur-nem in človeškem. Resnična dvojezičnost je možna samo tam, kjer si vsi prizade-vajo, da obvladajo oboja jezika in ni to omejeno samo na določene uradnike in upravne organe.

Med najbolj učinkovita sredstva za obrambo koristi manjšin so njihove avto-nomne organizacije. Zato je utemeljena zahteva, da mora biti manjšina pri reševa-nju njenih bistvenih vprašanj aktivno ude-ležena prek svojih organizacij.

V zvezi s sklepi in zahtevami prejšnjih srečanj ugotavlja:

Unione degli italiani dell'Istria e di Fiume sledeče:

Naraščajoče zanimanje političnih orga-nizacij za popolno rešitev problemov ita-lijske narodne skupnosti v Jugoslaviji. Posebno je treba v zadnjem letu omeniti pobude komisije za narodnosti pri SZDL okraja Reka in medobčinske komisije v Kopru, močno moralno oporo komisije za manjšine pri SZDL Hrvatske, v zadnjem času pa vedno bolj obvezujočo zavzetost izvršnega komiteja ZK Hrvatske. Čeprav ni mogoče v celoti oceniti vpliva ome-njenih obveznosti, ker so še v razvoju, moramo ugotoviti, da se je ustvarilo dru-gačno ozračje s popolnim priznanjem avtonomne akcije, ki jo je v zadnjih letih razvijala Unione degli italiani dell'Istria e di Fiume na vseh področjih.

To je osnovni pogoj, da se premaga pa-sivnost na občinski ravni, posebno pri

vsakdanjem delu upravnega aparata in raz-nih specializiranih služb. Zato ni opaziti na tem področju ukrepov, ki bi bili obvezni za izvajanje ustavnih določil (zlasti gle-de izvajanja zakonskih določil (zlasti gle-de dvojezičnosti). V tem pogledu ni bila organizirana v izobraževalnih in kulturnih ustanovah večina in med prebivalstvom, ki se je preselilo iz notranjosti, proučitev zgodovine italijanske etnične skupnosti itd.

Vzporedno s podporo političnih organov se je začela akcija za spremembo neka-terih zakonov Socialistične republike Hrvatske, občinskih statutov in tudi same ustave SR Hrvatske, ki so se v praksi iz-kazali za pomanjkljive ali neprimerne v nekaterih delih, ki zadevajo ravnanje z narodnostnimi skupinami.

Spremembe ustave in zakonov bi mo-rale slediti parlamentarni razpravi, ki bi osvetlila probleme z vseh strani in vzbudila večje zanimanje javnosti.

Med še nerešenimi problemi so še sle-deči:

Sprememba tistega dela šolskega zaka-na za narodnostne skupine, ki določa, da so te šole namenjene pripadnikom narod-nosti manjšin in jih tako izenačiti z drugimi šolami, da je mogoče svoboden vpis vseh tistih, ki izpolnijo splošne po-goje, toda brez potrebe, da bi dokazovali ali izjavljali pripadnost k določeni narod-nosti. Med drugim bo sprememba v tem smislu uskladila omenjeni zakon z zvezo ustavo. Iz istih ustavnih razlogov morajo biti vsi dokumenti dvojezični za vse prebivalstvo tam, kjer je ugotovljena prisot-nost italijanske skupine. To pomeni, da bo do morala biti spremenjena stališča, po katerih je odvisna izstavitve dvojezičnega do-kumenta od izrecne zahteve prizadetega. To velja za izdajanje vseh dokumentov. Tak ukrep bi odpravil mnoga nerazumeva-nja in bi odpravil neenakopravnost na ši-rokem področju javnih odnosov.

Na osnovi načel o samoupravljanju in zaradi didaktičnih nujnosti je treba zagoto-viti avtonomijo šolstva z italijanskim uč-nim jezikom.

Poleg tega je potrebna uskladitev ustav SR Hrvatske in SR Slovenije in izpolniti-ve občinskih statutov z vsemi tistimi do-ločbami, ki jih predvidevajo splošna ustav-na načela in za katere pokaže vsakdanja praksa, da so potrebna, da se zagotovi enakopravno ravnanje z italijansko manjšino.

Poudariti je treba, da bo občutljivost upravnih aparatov okrepjena glede izvrše-vanja zakonov, če bo z ustreznimi kadrovsko politiko omogočena izdatnejša prisotnost pripadnikov italijanske etnične skupine. Iz istega razloga je treba vztrajati, da bi v organe delovskega in družbenega samou-pravljanja vstopali v večji meri kvalificirani predstavniki manjšine, ki bodo po svojih sposobnostih, občutljivosti in čutu dolžnosti v narodnostnem smislu ter z izkušnostjo sposobni verno izražati hote-nja italijanske etnične skupine.

Poseben problem predstavljajo še vedno statuti delovnih organizacij, v katerih ni so upoštevane potrebe pripadnikov na-rodnostne skupine. Isto velja tudi za jav-ne ustanove; v večini primerov ni omogo-čeno vajencem polagati izpitov v materin-tem jeziku ali uporabljati isti jezik v od-nosih z upravo. To stanje sili člane italia-n-ske etnične skupine, da zanemarjajo upo-rabo materinega jezika v svojih odnosih kot soupravljalci tudi tam, kjer obstajajo ugodnejši pogoji in ozračje za polno dvojezičnost. Dolžnost občinskih skupščin v tem pogledu je, da sprejmejo določ-be. Dolžnost upravnega aparata pa je, da v celoti izjavi statutarne določbe.

Občinski organi se pomanjkljivo zani-majo in so premalo občutljivi za proble-me italijanske etnične skupine. Pogosto izenačujejo italijanske kulturne krožke s kulturno umetniškimi organizacijami ve-čine, s čimer zanemarjajo posebno funk-cijo omenjenih krožkov.

Potrebno je izpolniti mrežo italijanskih kulturnih krožkov in čitalnic. Na to nujno vprašanje je treba opozoriti tudi politične in upravne činitelje na kvarnerskih oto-kih.

Unione degli italiani dell'Istria e di Fiume je na osnovi svojih pravil in progra-ma okrepila napore za izvrševanje svoje funkcije in mostu med Italijo in Jugosla-vijo. Na tem področju je dosegla pomemb-ne uspehe z navezovanjem in razvijanjem koristnih stikov s kulturnimi in izobraže-valnimi ustanovami matične države. Unio-ne bo tudi v bodoče avtonomno razvijala to svojo aktivnost, ker ni mogoč razvoj etnične skupine brez vedno širših stikov s kulturo matičnega naroda. Unione bo podpirala tudi vsako akcijo, ki bo streme-la k boljšemu spoznavanju kulture, šolstva in umetnosti jugoslovanskih narodov v Italiji.

Vse to lahko le pripomore k boljšemu medsebojnemu spoznavanju in zblizeva-nju med dvema mejnima državama.

Slovenska kulturno gospodarska zveza ugotavlja:

V Italiji še ni prodrla v zavest vladajočih strank spoznanje, da je treba manjšinsko vprašanje reševati kot sestavni del demo-kratične ureditve, da je treba torej v prvi vrsti gledati na probleme manjšine kot notranje vprašanje države in ne z vidika

zunanje politike. Zaradi tega se ta vpraš-anja ne rešujejo sistematično, ampak im-provizirano in občasno.

Zavreči je treba misel, da so manjšine tuje telo v državi. Naravno je, da tako pojmovanje ne more tesneje navezovati manjšin na državo, v nasprotju torej, ka-kor si zamišljajo tisti, ki ta stališča zago-varjajo.

Sodobna demokratična država mora izhajati iz dejstva, da je treba pripadnikom narodnih manjšin zagotoviti podobno kot ostalim državljanom enako ravnanje v go-spodarskem, političnem in kulturnem po-gledu. Treba je zaščititi njihove značilnosti in jim ustvariti varno in domače počutje. Takrat bo manjšina prenehala biti notranje-politični še bolj zunanjepolitični problem.

Za izboljšanje sedanjega stanja je po-trebno sistematično proučevanje vprašanj narodnih manjšin na znanstveni podlagi in temeljito vzgojnopolitično delo. Morda bo del teh nalog opravil najavljeni urad za proučevanje vprašanj narodnih manjšin pri predsedstvu deželnega odbora, koris-ta bi pa bila ustanovitev posebnega insti-tuta in še zlasti posvetovalne komisije za manjšinsko problematiko.

V zadnjih dveh letih je bilo v korist slovenske narodne manjšine storjeno sle-deče: Sprejet je bil zakon o osebnih ime-nih, po katerem morejo starši dajati otro-kom osebna imena tudi v pisavi prizna-nih narodnih manjšin. Predsednik dežel-nega odbora Furlanije — Julijske krajine je najprej zadolžil enega izmed odbornikov za vprašanje slovenske manjšine. Pozneje pa je deželni svet sprejel sklep o ustano-vitvi posebnega urada za zadeve narod-nih manjšin pri predsedstvu deželnega odbora in je tudi izglasoval predlog vlad-e, naj se izpolni kazenski zakonik z določili o prepovedi netenja narodnostne mrznje. V odbore tržaške in gorške obne ter gorške pokrajine so bili izvoljeni Slovenci, s čimer je bil zadan udarec do-tednji diskriminacijski praksi v tem po-gledu. Razen Slovenskega gledališča v Trstu so tudi druge slovenske organiza-cije začele dobivati podporo iz javnih sredstev, toda v tako majhni meri, da imajo zgolj simboličen značaj. Na zaseda-nju mešane jugoslovansko-italijanske ko-misije je bila sklenjena ustanovitev pre-potrebnega zavoda tehniške smeri v Trstu, napovedana je tudi ustanovitev enakega zavoda trgovske smeri v Gorici.

Kljub temu, da je treba poudariti posla-bšanje na nekaterih sektorjih, predvsem v zvezi z imenovanjem Slovencev v razne komisije in volišča, se je položaj sloven-ske manjšine v Italiji v primerjavi stan-jem pred dvema letoma nekoliko izbolj-sal. Toda položaj Slovencev še ni tak, da bi se razkranje slovenske skupnosti prenehalo. Temu je vzrok dejstvo, da slo-venski jezik ne uživa nobene ali zelo omejene pravice in na omejenem področ-ju v odnosu do javnih oblasti in v javno-sti na splošno, da slovenske organizacije ne uživajo enake podpore kakor podobne italijanske organizacije, da niso Slovenci sorazmerno zastopani v javnih službah,

da niso skratka enakopravni na gospo-darskem, političnem in kulturnem področ-ju.

Zaradi vsega tega ostajajo še vedno v polni veljavi zahteve, ki so bile formuli-rane na zadnjih dveh zasedanjih. Glavni svet SKGZ je na zadnjem zasedanju de-cembra 1966 posebej poudaril sledeče zahteve: vprašanja slovenske manjšine v tržaški gorški videmski in pokrajini je treba globalno rešiti v smislu republiške ustave, deželnega statuta in mednarodnih dogo-vorov po poti in na način, ki se bo izkazal za najbolj primerne. S tem v zvezi je potrebno še posebej poudariti pereče vprašanje beneških Slovencev, ki žive v videmski pokrajini in ki ne uživajo še na-rodnostnih pravic. Treba je dosledno in po-polno izvajati Posebni statut londonske Spomenice o soglasju, ki mora postati no-tranjepolno obvezna. Napovedana refor-ma obstoječih zakonikov mora priznavati uporabo slovenskega jezika v odnosih s sodnimi oblastmi.

Poleg teh splošnih zahtev je treba nuj-no rešiti še naslednje: razširiti zakon o slovenskih šolah na videmsko pokrajino, izpolniti šolsko mrežo v tržaški in go-rški pokrajini, urediti še vsa preostala vprašanja, ki zadevajo slovensko šolo, no-vi deželni zakon naj v večji meri upošte-vajo koristi slovenske manjšine v deželi, prenehati z razlastitvami na Tržaškem po danes veljavnih predpisih in sprejeti nov pravični razlastitveni zakon, finančno bre-ma za Slovensko gledališče v Trstu naj v celoti prevzamejo javne ustanove, razši-riti je treba delokrog slovenskim denarnim zavodom in upoštevati pravično zastop-stvo Slovencev pri obnavljanju osebja v javnih uradih in ustanovah in pri imeno-vanju članov raznih odborov in komisij.

Samo v okviru dogovorov med stranka-mi se doslej ta vprašanja niso rešila in tudi v bodoče ni tega pričakovati. Poleg tega so med strankami dogovori občasni in časovno omejeni ter obsegajo pravilo-ma le obrobna vprašanja. Zato je treba ponovno poudariti nenadomestljivo prisot-nost avtonomnih manjšinskih organizacij, ki jim je treba priznati, da so kvalificirane zastopnice manjšine.

Spričo še zelo razširjenega nerazume-vanja o vlogi in delovanju slovenskih kul-turnih, strokovno gospodarskih in šport-nih organizacij in ustanov v Italiji, je po-trebno pojasniti, da je treba sorazmerno plodno njihovo dejavnost pripisati tudi naporom, da brani lastni obstoj, hkrati pa ni mogoče mimo priznanja, da njihovo de-lovanje prispeva k rasti kulturne in izobra-ževalne ravni celotnega prebivalstva ter pospešuje gospodarsko rast in bogati ter uveljavlja športno dejavnost celotnega področja.

Slovenska kulturno gospodarska zveza se zaveda, da spada tesna povezava slo-venske narodne manjšine z matičnim na-rodnom predvsem v kulturi med osnovna jamstva za njen razvoj. Zaveda se tudi poslanstva, da vzajemno posreduje vred-note obeh narodov. Slovenska manjšina s tem bistveno prispeva k zblizavanju dveh mejnih narodov in držav.

ZANASE

gospodinje

koristni nasveti

- ★ Zavese iz plastične mase smemo pribiti le z okroglimi žeblji. Žebli z robovi namreč radi raztrgajo polivinil ali najlon. Zgornji rob zavese okrepimo lahko tudi s celofanastim trakom.
- ★ Če se vam zdi, da meso že malo smrdi, ga denite v razredčen kamilični čaj in ga pustite v njem 10 minut. Nato operite me-so v hladni vodi. Če se vonj še ni izgubil, postopek ponovite.
- ★ Celo termovka lahko počí, če vanjo nalivamo prevročo tekočino. Kako bomo to preprečili? Preden termovko napolnimo, jo za nekaj časa držimo nad sopa-ro.
- ★ Pretirano stepanje prepro-gam škoduje. Zato preprogo oči-stimo večkrat samo s sirkovim omelom. Pod preprogo pa pome-temo in pobrišemo s suho krpo.
- ★ Kako preprečimo, da sir ne postane plesniv? V posodo, v ka-teri hranimo sir, položimo tudi košček sladkorja, pa se plesen ne bo pojavila.
- ★ Enkrat tedensko vlijte v ku-hinjski vodovod velik lonec vrele vode, v kateri ste raztopile ne-kaj pralne praška.

U sadounjaku

Tel mjesec je zadnji cajt, de napravimo usa djela okuol sadnega drevja. Muoramo ta parvo gledat, de je use drevje lepuo ocedeno an vahri porezani. Use suhe veje naj se proč spravijo an sažgo. Posebno parporočamo namazat tiste kraje drevja, ki so rakavi (kakuo se tuo nardi smo že pisal mjesca zenarja). Tisto drevje, ki ima uši je trjeba poškoprit s «karboline» (tuo je arborin, dendrin, neodendrin, mik-sdrin, durla an drugi, ki jih u agrarji uku-pita).

Marc je tud' narbuš mjesac za uničit boljezni na drevju. Za tuo djelat je nar-buojša bordoška voda, tuo je raztopina solfata od rama an japna. Po navadi uza-memo tri par stuotne razstopine solfata od rama. Špricanje s tjem, na pusti, de bi jabuka an kruške ušafale hraste (skule). Ne pusti tud, de bi se sušilo listje par brjeskvah, jabukah, slivah an čerješnah. S solfatom od rama je trjeba špricat u te-lim cajtu tud' zatuo, de varjemo sadno drevje od infekcije kakšne boljezni, ki lahko pride kar se odperejo popje.

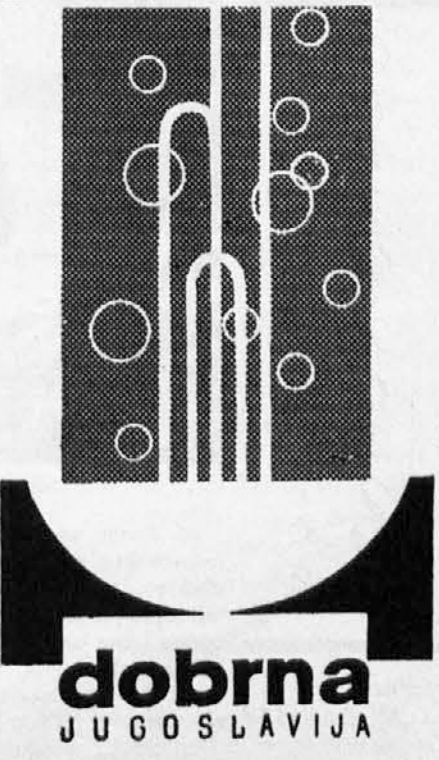
Sjerkou molj se muora uničit

Use sjerkove stebila an storžé se muora uničit pred 15. aprilom. Takuo pravi dan lec, ki ga je dekretou minister za kmetij-stvo.

Tuo se muora narditi zavoj tegà, ki u sjer-kove stebila an storžé se po zim skriva noter tist metul, ki znesé jajčca u sjer-kove stebila od katerih pridijo potlé take žvali, ki razjedajo poljete stebila od sjerka an sjerkou sad. Po naše se pravi tisti sjerkovi boljezni «čarvivost».

Tist škodilvac je trjeba na usako vižo uničit, če čemò mjet dobar pardjelak an narbuš je, de se uniči prjet storžé an sjerkove stebila, potlé pa se skopà zemjo zlo globokò an se noter podkopa use tiste ostanke od sjerka ki so nad zemjo. Na smijemo pozabit, de tisto djelo se muora narditi, zak' če né bi se lahko ušafalo tud' multu, zak' lec pravi, de tist, ki ne uniči pred cajtom stebila an storžé, buo štra-fan.

Z DRAVILIŠČE

dobrna

JUGOSLAVIJA

Deželna pomoč za škodo po poplavih

Deželna uprava je objavila dru-gi seznam občin, ki so bile lanske leto prizadete s poplavami ali s točo in imajo pravico do pomoči.

V videmski pokrajini pridejo vpoštev te-le občine: Ahten, Foj-da, Humin, Brdo, Neme, Sv. Pe-ter Slovenov, Tipana in še neka-tere druge v okolici Pordenona, ki so jih prizadeli viharji z izred-no točo v dneh 15. aprila, 11. in 25. maja, 15. in 24. junija, 7., 8., 15., 17., 31. julija, 2., 5., 8., 15., 16., 17., 18. avgusta, 5., 13., 14. septem-bra in poplave v dneh 3., 4. in 5. novembra 1966.

Kmetje iz naštetih občin, ki so v omenjenih dneh utrpeli škodo zaradi toče ali poplav, lahko vlo-žijo prošnje za pomoč do 3. apri-la letos. Prošnje sprejemajo kme-tijska in gozdarstva nadzorništva (Ispettorato dell'Agricoltura e delle Foreste).

Furlanski gospodarstveniki za sodelovanje z Jugoslavijo

Pred dnevi je predsednik vi-demske trgovinske zbornice po-ročal na seji upravnega odbora o gospodarskem sodelovanju raz-nih podjetij iz Furlanije s Slove-nijo in drugimi jugoslovanskimi republikami. Četudi obstajajo trenutno določene težave v so-de-lovanju z Jugoslavijo, je dejal

predsednik zbornice dr. Di Ma-niogo, vendar gledamo naprej in hočemo ustvariti tako ozračje medsebojnega zaupanja, ki bo pomenilo trdno osnovo za nadalj-nji razvoj trgovine v Jugosla-viji. V tem duhu je — po bese-dah predsednika zbornice — po-tekal nedavni sestanek med ita-lijanskimi in jugoslovanskimi go-spodarstveniki v Vidmu.

Trgovinska zbornica videmske pokrajine, ki zajema celo območ-je Furlanije, je sklenila, da se bodo letos furlanska podjetja udeležila raznih razstav in vele-sejmov v Jugoslaviji, in sicer v Ljubljani, Zagrebu, Beogradu in Novem Sadu.

Ustanova za pomoč družinam emigrantov

Na pobudo ministra za delo in socialno skrbstvo senatorja Gia-cinta Bosca je bila ustanovljena v Rimu «Ustanova za pomoč dru-žinam emigrantov», ki bo imela nalogo, da takoj pomaga delav-cem-emigrantom doma in v ino-zemstvu, če so postali žrtve ne-sreč na delu ali prirodnih nesreč. Do pomoči imajo pravico tudi njihove družine.

Pri tej ustanovi bodo sodelovali predstavniki državnih uprav, so-cialnih ustanov in sindikalnih de-lovskih organizacij.

za naše mlade bralce

Velikonočni pirh simbol življenja

Pri vseh narodih je jajce postalo simbol kalečega življenja. Znamenje praznikov, ki v začetku zoreče pomladi kličejo nove klice v brstje in popje.

Jajce pa naj bo že skromno pobarvan pirh, lepo izrisana pisanica ali le z zlatom okrašena podoba z jajci, priključje v spomin praznik pomladi in vstajenja.

Izvor velikonočnega jajca sega daleč nazaj v prve čase človeške kulture. Že starim Egipčanom je jajce pomenilo plodnost in rast. V suhi dobi so polagali nojeva jajca na Nilove bregove, da so se mladitči pod vplivom sončne toplote in rečnih poplav — sami izvalili. Pri Asircih, Babiloncih in Kaldejcih je pomenilo komu darovati jajce

voščiti srečo in bogato žetev.

Pri narodih Bližnjega vzhoda pomeni še danes jajce simbol sreče. V koptskih cerkvah v Kairu, Aleksandriji, pa tudi v mohamedanskih mošejah vise lestenci v obliki velikih srebrnih jajc.

Tudi o barvanih jajcih pišejo že stari zgodovinarji. Rimski pisatelj Elius Lampadius pripoveduje, da so rdeče pobarvana jajca prišla v navado že za časa cesarja Aleksandra Severa v 3. stoletju po Kristusu. Ko se je namreč rodil ta cesar, je baje kokuš v cesarskem kurniku znesla rdeče jajce. Po drugi basni pa spominjajo rdeča jajca na mučenje prvih kristjanov z ognjem.

V zgodnjem srednjem veku je

jajce predstavljalo kar podoba tedaj pojmovanega osvetja. Rumenjak naj bi pomenil sonce, ki se prosto suče v ozračju, to je v beljaku; vse pa obdaja lupina, zemeljska skorja.

Germanski narodi, posebno Goti, so verovali v jajce kot v prinašalca sreče. Zato se na severu v Nemčiji, Rusiji, pa tudi na Madžarskem in kar je še bolj čudno, tudi na Japonskem silno razveselijo, če gnezdi čaplja na strehi in izvali jajca. V tisto hišo, menijo, se bo gotovo naselila sreča.

Psi sv. Andreja

Po Beneškem se včasih dobi kak zel človek. V življenju je poln nagajivosti in škoduje, kjer le more in komur le more. In tudi po smrti se po ljudski sodbi njegov zli duh potika po hribih in dolinah, po hostah in gmajnah.

Kaj rad tak zli duh naredi točo. Tja pod Subid se spravi v vodo Malino, ki slovi kot kaj mrzla, in naredi v njej cele kupe ledenega zrnja. Naloži si ga, ga na sivih oblakih nese tja proti vzhodu, proti Sv. Andreju nad Kalom, proti Miji in Matajurju. Vse nebo je pošastno grozno. Zli duh se že veseli, kod vse bo izsul ledeno zrnje na vinograde in njive, na grozde in sadje. Toda čuj! Tam pri Sv. Andreju nad Kalom, pri Sv. Lovrencu nad Mersinom buči. Zlega duha z njegovim ledenim zrnjem so tam zapazili in v stolpih zamajali blagoslovljene zvonove. Joj, kako brnijo in bobnijo! Počasi in mogočno kot veliki in nevarni psi na vasi lajajo glasno in vztrajno. Kdo se takim psom drzne blizu? Tudi pred blagoslovljenimi zvonovi se zli duh iz Maline s svojim ledenim zrnjem mora ustaviti! Do koder sega njih blagoslovljeni glas, je vse pod svetim božjim varstvom.

Zli duh se z ledeno vrečo nevoljen umika nazaj... Kadar pa je hudo razdražen, vendar zažene ledeno zrnje v kakšno pusto grapo, sicer pa odloži težki led nazaj v mrzlo Malino. Besen je in preti z gromom tja proti vzhodu:

«Le počakajte, psi sv. Andreja in sv. Lovrenca, vas že kdaj presenetim!».

Cerkovnika pri Sv. Andreju in pri Sv. Lovrencu pa tudi med zvonjenjem molita in prosita Boga:

«Obvaruj, sveti Buoh, de nas tam iz Maline ona hudoba ne preseneti!».

Tetoviranje

Prav gotovo vsi veste, kaj je to tetoviranje. Včasih je bilo med ljudmi zelo moderno. Na kožo so si risali najrazličnejše vzorce. Prepričani so bili, da so potem lepši in mogočnejši.

Želva in polž sta videla, kako so se ljudje tetovirali. Tudi njima je bilo to zelo všeč. Odšla sta daleč v gozd in sklenila, da se bosta tudi ona tetovirala.

Polž je bil v tem zelo spreten. Iz želvinega hrpta je naredil pravo umetnijo. Več dni se je trudil in oba sta bila zadovoljna — želva s svojim hrptom, a polž s svojim delom.

Čeprav je polž vedel, da želva ni tako spretna kot on, je želel biti tudi on tetoviran. Želva se je zelo nerodno lotila dela. Zagrabila je polža ter ga pričela zavijati. Le vrtela ga je, ker ni znala drugega. Tako je dobil polž vso zavito hišico, ki jo ima še danes.

Polž je žalostno pogledoval svojo hišico. Čeprav je ljudem takšna zavita hišica všeč, si je on le želel,

da bi imel lepo tetovirano in ne tako zvito. Moral se je vdati v usodo, vendar pa je sklenil, da ne bo nikoli več zaupal nobenega dela nikomur, če za to ne bo sposoben.

Anekdote

★ Del ljudi dela, a ne misli, drugi del pa misli, a ne dela. (Foscolo)

★ Brž ko so ljudje v družbi, izgubijo občutek lastne slabosti. (Montesquieu)

★ Sreča je negotova in minljiva, dolžnost pa je gotova in večna. (Feuchtersleben)

★ Družba bedakov nas v začetku lahko nasmeje, na koncu pa nas zmeraj razžalosti. (Goldsmith)

★ Pošten človek nikdar ne dela skrivaj in se ne sramuje tistega, kar dela. (Setembrini)

★ Sladko in častno je umreti za domovino, še slajše pa je zanjo živeti. (Horac)

★ Samo v njegovi lastni moči je usoda vsakega naroda.

ZA DOBRO VOLJO

«Martin», zavpije profesor, «zakaj ste se pravkar smejali?».

«Jaz — pravkar sem na nekaj mislil!».

«Tako! Med šolsko uro nimate kaj misliti. Ste razumeli? Sedite!».

«No, dragi sin, kako je bilo v šoli?».

«O, kar dobro, tata. Učitelj je rekel, če bi bili vsi takšni, kot sem jaz, bi lahko šolo zaprli.»

Pisatelj se pogovarja s prijatelji:

«Deset let sem potreboval, da sem spoznal, kako sploh nimam talenta za pisanje.»

«Zakaj nisi nehal?».

«Ni šlo več. Sem bil že slaven.»

Ko je sprevodnik opazil, da se škot vozi brez vozne karte, se je tako razjezil, da mu je vrgel kovček skozi okno.

«Morilec!» kriči škot. «Ubili ste mi edinega sina!».

Neka dama čestita staremu profesorju na petinsedemdesetletnemu rojstnemu dnevu.

«Ali se še spominjate, gospod profesor, pred natanko petdesetimi leti ste me prosili za roko.»

«Da, da. Kako je že bilo? Ali sem jo dobil?».

«Gospod profesor, zdravnik je prišel. Hoče k vam.»

«Ah, vedno me kdo moti! Niko-

gar nočem videti! Recite mu, da sem bolan.»

«Veseli me, da vas vidim. Kako gre gospodu soprogu?».

«Nisem poročena, gospod profesor.»

«A tako? Potemtakem je vaš gospod soprog še samec?».

«Ali so bila med darili za rojstni dan tudi kakšna posebna prese- nečenja?».

«Bi rekel. Od Franceljna sem dobil knjigo, ki sem jo enkrat posodil Milanu.»

Mlajši gledališki igralec se hvali pred starejšim:

«Kadar sem na odru, gledalci kratko malo ne morejo zapustiti svojih sedežev.»

Mojster pa ga zavrne takole:

«To pa res ni fair, da tako nesramno ovirate ljudi pri begu!».

Pri specialistu za kozmetično kirurgijo se pritožuje neka ženska: Mislim, gospod doktor, da ste mi preveč napeli kožo.»

«Zakaj sklepate tako?».

«Kadar dvignem obrvi, me zaščegeta v mezinco leve noge.»

«Zakaj se Peter pravzaprav noče poročiti?».

«Menim, da se boji zakona.»

«Zaradi strahu praviš? Pred poroko sploh nisem vedel, kaj je strah.»

JOSIP JURČIČ

SLOVENSKI
JANUAR
K
O
Z
I
A
R

65. Komaj se zakopje v suho ležišče, ko se prikaže drug mož iz gošče. Peter spozna - cigana. Zbal se je njegovega maščevanja, zato se pri- taji v listje. Cigan se malo ozira okrog, potem odrine vrata pri skednju in gre noter. Lestev je bila prislonežna na oder, kjer je bilo shranjeno seno. Tam si pripravi dolgin med dišečimi suhi- mi cvetlicami ležišče in hitro zasmrči.

66. Zdajci prijezdi še kakih pet možakov po stezi od vasi sem. Velik, kosorep pes se je po- dil okrog njih. Kri je Petru zastajala, ko spozna, da so Turki. Poskačejo s konj, privežejo jih k plotu in gredo proti skednju. Iskali so suhega sena za svoje konje, zato gredo precej gledat na skedenj in dva zlezeta po lestvi. Zbudi se cigan na mrvi in zagleda Turke na lestvi.

67. Plane pokonci in nagel kot strela odpadne prislonežna lestev, da lopneta Turka po tleh. Dol- gin tedaj jame trgati deske iz stene v svilih in jih metati na Turke. Morali so pobegniti s skednja brez mrve in, da bi ukrotili cigana, ki jim je glave razbil, zapalili so poslopje. Ali Sa- mo je raztrgal na drugem oglu steno, skočil na zemljo in izginil v goščo, še preden so se Turki zavedli.

68. Ta čas, ko so se Turki dajali s ciganom, je pes zavohal prestrašenega Petra in ga za nogo izvelkel iz listja. Turki, ki jim je cigan ušel, jezni, se maščujejo nad Petrom. Spodneso mu noge, zvežejo ga z jermenom za nogo in ga obesijo na prvo drevo tako, da je za pete prosto visel med travo in oblaki, nato odjezdijo. Kri je vrela Petru v glavi. Vedno šibkeje je ječal.

Narisal:
M. BATISTA